

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 14Co/22/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6623203401
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eva Dzúriková
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2024:6623203401.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Dzúrikovej a členov senátu JUDr. Jána Auxta a JUDr. Anny Snopčokovej, v právnej veci žalobcu: A. B. C., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom A. XXX, XXX XX A., právne zastúpený Mgr. Ivanom Bugrim, advokátom, so sídlom Námestie SNP 23, 960 01 Zvolen, proti žalovanému: Slovenská republika, za ktorú koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, 812 72 Bratislava - mestská časť Staré Mesto, IČO: 00 151 866, o zaplatenie 6.377,72 Eur s prísl., o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Lučenec č. k. 10C/66/2023-167 zo dňa 13.02.2024, takto

rozhodol:

I. Rozsudok Okresného súdu Lučenec č. k. 10C/66/2023-167 zo dňa 13.02.2024 p o t v r d z u j e.

II. Žalovaný j e p o v i n n ý nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 % v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie, ktorým rozhodne o výške trov konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Lučenec (ďalej aj len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 6.377,72 Eur v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I.). Výrokom II. súd rozhodol o trovách konania tak, že uložil žalovanému povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 100 % do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým súd rozhodne o ich výške.

1.1 V odôvodnení rozsudku súd uviedol, že žalobca sa žalobou doručanou tamojšiemu súdu dňa 04.09.2023 domáhal voči žalovanému náhrady škody vo výške 6.377,72 Eur spôsobenej porušením práva Európskej únie, konkrétne porušením smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej aj „smernica 2003/88/ES“), ktorá bola žalovaným nesprávne implementovaná do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky. Išlo teda o prípad uplatnenia nároku na náhradu škody, ktorá vznikla žalobcovi ako jednotlivcovi porušením únieového práva žalovaným - Slovenskou republikou ako členským štátom Európskej únie.

1.2 Žalobca je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru (ďalej aj „HaZZ“), pričom vykonáva štátnu službu v služobnom pomere v súlade s ustanoveniami zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore (ďalej aj „zákon o HaZZ“ alebo „zákon č. 315/2001 Z. z.“). Štátnu službu aktuálne vykonáva v služobnej hodnosti D., vo funkcii E. F., v čate „A.“ na hasičskej stanici v G., ktorá patrí pod Okresné riaditeľstvo HaZZ v H.. Prácu hasiča začal vykonávať dňom XX.XX.XXXX u právneho predchodcu HaZZ, pričom v HaZZ pôsobí od jeho vzniku. Ako hasič pôsobí nepretržite už viac ako 30 rokov.

1.3 Služobný (pracovný) čas príslušníka HaZZ je rozvrhnutý nerovnomerne. Pracovná zmena sa skladá z výkonu služby, po ktorom nasleduje služobná pohotovosť na pracovisku (§ 92 ods. 1 zákona o HaZZ - určená služobná pohotovosť). Určená služobná pohotovosť je určená na čas nočných hodín.

1.4 Do konca roku 2021 boli pracovné zmeny rozvrhnuté na 17 hodín výkonu služby a 7 hodín určenej služobnej pohotovosti (t.j. v pomere 17/7), pričom služobné pohotovosti boli vykonávané v čase 22:30 - 05:30 hod. S účinnosťou od 01.01.2022 sú pracovné zmeny rozvrhnuté na 16 hodín výkonu služby a 8 hodín služobnej pohotovosti (t.j. v pomere 16/8), pričom služobné pohotovosti sú vykonávané v čase 22:00 - 06:00 hod. Celkovo v rámci jednej pracovnej zmeny strávi žalobca ako hasič na pracovisku sústavne minimálne 24 hodín.

1.5 Okrem určenej pohotovosti, ktorú odpracuje počas každej pracovnej zmeny, môže byť žalobcovi ako hasičovi nariadená aj služobná pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času (§ 92 ods. 2 zákona o HaZZ - nariadená služobná pohotovosť), a to napr. v prípade, ak je nevyhnutné zabezpečiť personálnu obsadenosť v mieste výkonu služby v dôsledku absencie niektorého z kolegov, pri rozsiahlych požiaroch, živelných pohromách, resp. iných udalostiach vyžadujúcich zvýšený počet hasičov, na zastupovanie kolegov, ktorí nemôžu nastúpiť do služby z dôvodu náhlych nepredvídateľných okolností a pod.

1.6 Obe služobné pohotovosti, určená ani nariadená služobná pohotovosť, sa nezapočítavajú do pracovného času a výkon týchto služobných pohotovostí nie je rozlíšený ani na výplatnej páske za príslušný kalendárny mesiac, kde je uvedený len súhrnný počet odpracovaných hodín služobnej pohotovosti.

1.7 S poukazom na opísané rozvrhnutie služobného času, ktorého súčasťou je aj určená služobná pohotovosť vykonávaná v mieste výkonu služby (t.j. na hasičskej stanici) žalobca v žalovanom období august 2020 - jún 2023 vrátane len v rámci samostatnej určenej služobnej pohotovosti priamo nadväzujúcej na výkon zmenovej služby odpracoval v období od augusta 2020 do decembra 2020 - 264,23 hodín, v období od januára 2021 do decembra 2021 - 449,26 hodín, v období od januára 2022 do decembra 2022 - 600,65 hodín a v období od januára 2023 do júna 2023 - 315,53 hodín.

1.8 Za žalované obdobie od 01.08.2020 do 30.06.2023 žalobca celkovo odpracoval spolu 1653,56 hodín služobnej pohotovosti (z toho 1629,67 hodín určenej + 23,89 hodín nariadenej), pričom žiadna z týchto odpracovaných hodín služobnej pohotovosti mu nebola započítaná do pracovného času. Jeho priemerný týždenný pracovný čas počas celého žalovaného obdobia od augusta 2020 do júna 2023 vrátane dosiahol najmenej 50,86 hodín týždenne.

1.9 Súd vec právne posúdil podľa čl. 1, 2, 6, 17 smernice 2003/88/ES, § 11, § 13, § 100, § 101 a § 853 Občianskeho zákonníka a na vec aplikoval tiež ustanovenie § 85, § 86, § 92, § 97, § 103 a § 122 zákona č. 315/2001 Z. z. Uviedol, že predmetom konania bol nárok žalobcu ako hasiča na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku výkonu služby v rozsahu priemerného týždenného služobného času presahujúceho limit stanovený v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v období od augusta 2020 do júna 2023 z dôvodu nesprávnej transpozície smernice do vnútroštátneho poriadku Slovenskej republiky, konkrétne do zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore. Zaplatenia žalovanej sumy sa žalobca domáha titulom náhrady škody, ktorá mu vznikla ako jednotlivcovi porušením unijného práva žalovaným ako členským štátom Európskej únie. Medzi stranami nebolo sporné, že žalobca pracuje od XX.XX.XXXX ako hasič v služobnom pomere v súčasnosti podľa zákona č. 315/2001 Z. z. Existencia služobného pomeru žalobcu v Hasičskom a záchrannom zbore za žalované obdobie bola preukázaná rozhodnutím o vymenovaní do štátnej služby a žalobcom predloženými výplatnými páskami za rozhodné obdobie. Žalovaný žalobcom predložené plány služieb ani výplatné pásky nespochybňoval, preto tvrdenia žalobcu o rozsahu jeho prítomnosti v práci za žalované obdobie považoval súd za nesporné skutkové tvrdenia. V období od augusta 2020 do júna 2023 odpracoval spolu 1653,56 hodín služobnej pohotovosti (určenej a nariadenej), ktoré neboli započítané do pracovného času (priemerný týždenný pracovný čas žalobcu v tomto období predstavoval 50,86 hodín).

1.10 Súd prvej inštancie dospel k záveru, že je daná jeho právomoc na prejednanie a rozhodnutie tohto sporu, nakoľko podľa § 3 ods. 1 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva Európskej únie v dôsledku nesprávneho prebratia (transpozície) smernice do vnútroštátneho právneho poriadku je možné zaradiť medzi súkromnoprávne spory.

1.11 K námietke nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného súd poukázal na to, že podľa článku 29 smernice 2003/88/ES je táto smernica adresovaná členským štátom, pričom žalovaný (Slovenská republika) ako členský štát Európskej únie a adresát smernice 2003/88/ES po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej a aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice. V prípade, že Slovenská republika túto povinnosť nespĺní, je zodpovedná aj za nesprávnu aplikáciu smernice 2003/88/ES, pokiaľ k nesprávnej aplikácii smernice došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do nášho právneho poriadku. Nakoľko žalobca ako fyzická osoba sa žalobou domáha náhrady škody spočívajúcej v nemajetkovej ujme z titulu porušenia unijného

práva členským štátom EÚ, do pôsobnosti ktorého patrí oblasť štátnej správy pre Hasičský a záchranný zbor, teda Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, disponuje pasívnou vecnou legitimitáciou. Preto súd námietku žalovaného o nedostatku pasívnej vecnej legitimitácie v spore nepovažoval za dôvodnú. Ďalej súd uviedol, že žalovaný tiež namietal tvrdenie žalobcu, že dotknutá smernica nebola do právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaná správne, pričom uvádzal, že znenie zákona o Hasičskom a záchrannom zbore (ďalej aj len „HaZZ“) smernici neodporuje. S touto námietkou sa súd prvej inštancie nestotožnil. Poukázal na to, že článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES jednoznačne stanovuje, že priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín. Podľa § 85 ods. 1 zákona o HaZZ, služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. Podľa § 85 ods. 2 prvá veta zákona o HaZZ, služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne. Podľa § 86 ods. 1 a 2 zákona o HaZZ, služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni. Podľa § 92 ods. 1 zákona o HaZZ, služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času. Z citovaných ustanovení zákona o HaZZ vyplýva, že zákon oddeľuje vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci služobného času a vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci určenej služobnej pohotovosti, pretože služobná pohotovosť hasiča bezprostredne nadväzuje na služobný čas hasiča. Výsledkom uvedenej úpravy je záver, že hoci v obidvoch prípadoch ide o výkon štátnej služby hasiča, služobná pohotovosť hasiča sa nezapočítava do služobného času hasiča. Podľa článku 2 ods. 1 a 2 smernice 2003/88/ES však pracovný čas predstavuje akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a (alebo) praxou a naproti tomu čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom, z čoho možno vyvodiť, že čas určenej služobnej pohotovosti hasiča má byť súčasťou služobného času, pretože nejde o čas odpočinku. Zákon o HaZZ tak jednoznačne v rozpore so smernicou 2003/88/ES zo služobného (pracovného) času hasiča vyčleňuje čas určenej služobnej pohotovosti. Uvedené možno dovodiť aj z ustanovenia § 122 ods. 3 zákona o HaZZ, z ktorého tiež vyplýva rozlíšenie, že ak počas trvania služobnej pohotovosti dôjde k vykonaniu štátnej služby (k výjazdu), až takéto vykonanie je štátnou službou. Uvedený záver vyplynul aj z vykonaného dokazovania, podľa ktorého žalobca po zohľadnení času určenej služobnej pohotovosti odpracoval v spornom období priemerne viac ako 48 hodín týždenne. Smernica 2003/88/ES pritom neumožňuje, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v smernici. Súdny dvor pritom viackrát rozhodol, že členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice tak, že uplatnenie tohto nároku pracovníkov na to, aby priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval maximálnu hranicu, budú viazať na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzia. Z uvedeného potom vyplýva záver, že vnútroštátna právna úprava umožňuje zamestnávateľovi nezapočítať neaktívnu časť služobnej pohotovosti do služobného času (hoci príslušník je v službe a k dispozícii služobnému úradu) a rozvrhnúť žalobcovi - príslušníkovi HaZZ služobný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú článkom 6 písm. b) smernice. V tejto súvislosti potom musel súd konštatovať, že Slovenská republika ako členský štát EÚ v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, v tomto prípade príslušníkov HaZZ, neprijala doposiaľ opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby bol služobný čas príslušníkov HaZZ definovaný v súlade s pojmom pracovný čas podľa článku 2 smernice a aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času stanovená článkom 6 písm. b) smernice. 1.12 Pokiaľ žalovaný namietal, že žalobca neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody žiadnym spôsobom, pričom veľmi nejasným spôsobom stanovil „škodu“, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol žalobca v zmysle platnej legislatívy odmeňovaný, súd uvádza, že zo žaloby je nepochybné zrejme, že žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy z dôvodu, že u žalobcu došlo v príčinnej súvislosti s porušením práva únie zo strany žalovaného k vzniku škody v dôsledku zásahu do práva žalobcu na ochranu zdravia a do práva žalobcu na súkromie a rodinný život. Súd sa v tejto súvislosti nestotožnil ani s námietkou žalovaného o uplatnení (skrytého) mzdového nároku zo strany žalobcu a nie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. V prejednávanej spore nejde o mzdový nárok a žalobca ani netvrdil, že mu nebola vyplatená mzda (plat). Len zo spôsobu výpočtu nemajetkovej ujmy zo strany žalobcu nemožno automaticky vyvodiť, že predmetom sporu je mzdový nárok.

1.13 Porušenie čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES vo vzťahu k žalobcovi je zároveň dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy únie, ktorá pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času, neopúšťa členským štátom priestor na voľnú úvahu a súčasne ide o porušenie práva únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora EÚ (napr. C-429/09).

1.14 Na základe vykonaného dokazovania dospel súd k záveru, že žalobca preukázal spôsobenú ujmu, pretože z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobca v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v žalovanom období od augusta 2020 do júna 2023 odpracoval 1653,56 hodín služobnej pohotovosti (určenej a nariadenej služobnej pohotovosti), ktoré neboli započítané do fondu pracovného (služobného) času, keď priemerný týždenný pracovný čas žalobcu za celé obdobie predstavoval 50,86 hodín týždenne. Žalobca na preukázanie svojho tvrdenia o počte odpracovaných hodín predložil doklady od svojho zamestnávateľa, ktoré žalovaný žiadnym spôsobom nespochybnil. Zásah do osobnosti žalobcu bol tak spôsobený tým, že žalobca v rozhodnom období opakovane pracoval viac ako 48 hodín priemerne, ale v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice v spojení s článkom 2 ods. 1 smernice 2003/88/ES mu odpracované hodiny služobnej pohotovosti neboli započítané do odpracovaného času.

1.15 Dokazovaním zároveň bol preukázaný zásah do osobnosti žalobcu, konkrétne do jeho práva na ochranu zdravia a súčasne do jeho práva na súkromie a rodinný život, pretože musel v skutočnosti odpracovať viac, ako bol povinný podľa smernice 2003/88/ES, na úkor svojej rodiny musel tráviť čas v práci a v dôsledku toho prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať svojim najbližším, najmä manželke, s ktorou by mali radiť potomka. Pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy prihliadol súd aj na dlhodobé trvanie takéhoto protiprávneho stavu, keď žalobca potvrdil, že v zbere pracuje už 30 rokov, pričom uvedená situácia bola riešená viackrát na poradách, kde sa uvažovalo o riešení v podobe navyšovania počtu príslušníkov HaZZ. Niektorí príslušníci aj boli prijatí, avšak vzhľadom na prirodzenú fluktuáciu pracovníkov sa stav nezmenil. Podľa vedomostí žalobcu prvé žaloby boli podané v roku 2012, nadriadení o tomto stave vedia, pričom prešlo pomerne dlhé obdobie, ale náprava nenastala. Žalobca pritom následkom dlhodobého trvania takýmto spôsobom nerovnomerného rozvrhnutia pracovného času utrpel ujmu vo svojom súkromnom živote, keď má menej času pre rodinu, najmä svoju manželku, ale aj ostatných príbuzných, ktorí by potrebovali jeho pomoc, pričom svoje záľuby a voľnočasové aktivity už pre nedostatok času spôsobený pracovným nasadením opustil, aby mohol obmedzený čas, ktorý má k dispozícii, venovať rodine a aspoň nevyhnutnej starostlivosti o dom. Pracovné nasadenie sa negatívne prejavuje aj na žalobcovom zdraví zvýšeným krvným tlakom vyžadujúcim medikamentóznou liečbu, problémami so spánkom. Počas pracovnej zmeny je stále v strehu, nakoľko po oznámení výjazdu má jednu minútu na oblečenie a odjazd zásahovým vozidlom. Rovnako reaguje aj v bežnom živote, keď reaguje na rôzne podnety. Pociťuje aj únavu, keď deň po službe iba dospáva. Málokedy po službe si môže tiež niečo plánovať, pretože sa stáva, že kvôli pracovným povinnostiam niekedy mešká domov aj dve hodiny.

1.16 Záverom súd prvej inštancie uviedol, že má vedomosť o rozhodovacej činnosti, či už súdov prvej inštancie alebo odvolacích súdov, pričom táto rozhodovacia činnosť v obdobných prípadoch je rozličná, keď niektoré rozhodnutia sa stotožňujú s výškou nemajetkovej ujmy, ktorá je odvodzovaná od počtu hodín pracovnej pohotovosti, ktorá nie je započítaná do pracovného času, niektoré súdy pri úvahe o výške nemajetkovej ujmy vychádzajú zo skutočností, koľko hodín pracovnej pohotovosti, ktorá bezprostredne nadväzovala na pracovný čas hasiča, bolo v rozhodnom období nad rozsah 48 hodín a niektoré súdy výšku nemajetkovej ujmy priznávajú na základe voľnej úvahy neberúc do úvahy ani počet odpracovaných hodín pracovnej pohotovosti, ktorý sa nezapočítava do pracovného času hasiča, resp. presahuje hranicu 48 hodín pracovného času v týždni. Súd si osvojil pri rozhodnutí vo veci spôsob výpočtu náhrady škody ako nemajetkovej ujmy žalobcom v žalobe, považoval ho za primeraný, aj s poukazom na zásah do jeho rodinného života, jeho súkromia a mal za to, že vypočítaná suma zodpovedá odmene, ktorú by žalobca dosiahol, pokiaľ by sa pohotovosť započítavala do fondu pracovného času. Súd bol toho názoru, že žalobca si výšku nemajetkovej ujmy určil spôsobom najbližšie vypočítateľným v zmysle ustanovení zákona o HaZZ. Reálne teda vyčíslil sadzbu za služobnú pohotovosť, ktorú v žalovanom období vykonával a ktorá mu nebola vyplatená. Súd sa s týmto vyčíslením stotožnil, nakoľko mal za to, že uplatnená nemajetková ujma má najbližšie k náhrade škody v dôsledku konštatovaného porušenia práva. Jej výpočet je možné považovať za sumu, ktorá je primeranou výškou nemajetkovej ujmy, ktorá žalobcovi vznikla, pretože spĺňa odškodňovaciu funkciu a súčasne nie je sumou neprimerane vysokou za obdobie, za ktoré trvalo porušovanie práva žalobcu. Počas trojročného obdobia, ktorého sa tento spor týka, žalobca odpracoval 1653,56 hodín služobnej pohotovosti, ktorá mu nebola započítaná do pracovného času, čo predstavuje nemajetkovú ujmu v sume 3,86 Eur za hodinu (6.377,72 Eur : 1653,56 hodín), ktorú musel v rámci služobnej pohotovosti

nezahmutej do pracovného času stráviť v práci a nemohol sa venovať rodine, priateľom, svojim koníčkom, či odpočinku. Súd prvej inštancie taktiež odkázal uvedením spisových značiek na ostatnú rozhodovaciu činnosť súdov prvej inštancie a odvolacieho súdu v obdobných veciach. Žalobe žalobcu v celom rozsahu preto vyhovel a žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 6.377,72 Eur.

1.17 Pokiaľ ide o posúdenie námietky premlčania, súd uviedol, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právo majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje vo všeobecnej 3-ročnej premlčacej dobe v zmysle § 101 OZ. Počiatok plynutia všeobecnej 3-ročnej premlčacej doby pri náhrade za nemateriálnu ujmu je podľa § 101 OZ viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. K nemajetkovej ujme žalobcu dochádzalo osobitne v tých mesiacoch, v ktorých nebol dodržaný limit pracovného času podľa článku 6 písm. b) smernice a v priamej príčinnej súvislosti s ktorým porušením smernice potom boli porušené osobnostné práva žalobcu, pričom následne - v nasledujúcich mesiacoch (ku dňu splatnosti mzdy, t.j. vždy 10. deň nasledujúceho mesiaca) táto ujma nebola zo strany žalovaného kompenzovaná v služobnom plate žalobcu. Žalobca si predmetné nároky uplatnil až počnúc splatnosťou mzdy za august 2020, ktorá bola 10.09.2020 - žaloba bola pritom na súde podaná dňa 04.09.2023, čo znamená, že jednotlivé nároky žalobcu premlčané nie sú. Na podporu záverov o dĺžke a plynutí premlčacej doby ohľadne peňažného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy súd poukazuje napríklad na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 265/2009 zo dňa 17.02.2011, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 194/2011 zo dňa 27.11.2012 uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2014 pod č. R 58/2017.

1.18 O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP a keďže mal žalobca v spore plný úspech, uložil žalovanému povinnosť nahradiť mu trovy konania v rozsahu 100%.

2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaný z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) Civilného sporového poriadku, pričom uviedol, že rozsudok súdu prvej inštancie napáda v celom rozsahu.

2.1 Žalovaný v odvolaní namietol nedostatok právomoci súdu prvej inštancie vo veci konať a rozhodovať. Tiež namietol, že súd prvej inštancie nevzal do úvahy potrebu rozlišovania medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“ a následne nesprávnym právnym posúdením aplikoval tento záver na vznik zodpovednosti kompetentných orgánov za porušenie predpisov v procese preberania a následnej aplikácie Smernice. Žalovaný nesúhlasil s tvrdením, že by Smernica bola do ZoHaZZ prebratá nesprávne. Tvrdil, že v konaní ide o nároky, ktoré vyplývajú z pracovnoprávneho vzťahu, pričom mzdový nárok sa „skrýva“ za náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy. Z uvedeného dôvodu podľa názoru žalovaného súd prvej inštancie nesprávne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie.

2.2 Podľa žalovaného súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil aj pôsobnosť Smernice, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, vzhľadom na charakter vykonávaných činností, a s tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, poukazujúc na čl. 1 ods. 2, 3, a 4 Smernice a čl. 2 ods. 1 a 2 Smernice 89/391/EHS. Žalovaný tvrdil, že Smernica sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany a vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času sa Smernica na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu. Podľa žalovaného rozhodnutie vo veci V-429/09 I. J. sa týka „mestského hasiča“ - zamestnanca C., preto ho nie je možné považovať za smerodajné. Žalovaný tvrdil, že článok 6 Smernice je spomenutý v článku 17 ods. 1 Smernice, ktorý umožňuje členským štátom, aby sa odchýlili od uplatňovania tohto článku, pričom jedným z dôvodov na neuplatňovanie je situácia (ako to je v posudzovanom prípade), keď sa jedná o protipožiarne služby a služby civilnej ochrany.

2.3 Žalovaný namietol, že žalobca žiadnym spôsobom neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody. Žalovaný tvrdil, že žalobca veľmi nejasným spôsobom stanovil „škodu“, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť. V tomto smere žalovaný zdôraznil, že žalobca nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Napriek tomu zamestnávateľ žalobcovi vypláca dohodnutú odmenu za takto strávený čas, t. j. nie len za vykonanú prácu, ale aj za takúto neaktívnu časť práce. Pokiaľ súd prvej inštancie dospel k záveru, že služobná pohotovosť, ktorú vykonáva žalobca, a za ktorú je riadne odmeňovaný, je pracovným časom, a teda má sa zarátavať do pracovného fondu, samo o sebe to ešte nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody. Žalovaný v odvolaní poukázal na zásadu, podľa ktorej musí poškodená osoba pod hrozbou toho, že sama bude musieť znášať škodu, vyvinúť primerané úsilie, aby obmedzila rozsah škody.

2.4 Žalovaný ďalej uviedol, že rozhodujúcou skutočnosťou je to, koľko času konkrétny príslušník skutočne strávil vykonaním štátnej služby za týždeň priemerne v rámci konkrétneho referenčného

obdobia. Z tohto dôvodu je pre zistenie, či skutočne došlo k porušeniu práv žalobcu nevyhnutné vypočítať čas, ktorý naozaj strávil vykonávaním štátnej služby, prípadne v služobnej pohotovosti bezprostredne nadväzujúcej na vykonávanie štátnej služby v rámci rozvrhnutia služobného času, teda služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 ZoHaZZ rozvrhutej podľa § 86 ods. 2 ZoHaZZ.

2.5 Žalovaný mal za to, že pokiaľ sa týka posúdenia, či v prípade žalobcu došlo k porušeniu práva na maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas, je potrebné zo strany žalobcu preukázať, či skutočne pracoval nad takýto limit za rozhodné obdobie. Nie všetky hodiny odpracovanej pohotovosti sú totiž hodinami nad maximálny limit pracovného času. Taktiež je potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v referenčnom období 4 mesiacov. Pri výpočte týždenného pracovného času treba teda počítať na základe referenčných období a nie každý mesiac jednotlivo tak, ako to počíta a následne uvádza samotný žalobca v žalobe. Súd prvej inštancie nechal do úvahy nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v referenčnom období 4 mesiacov, čo podľa žalovaného nie je v súlade so smernicou. Taktiež žalovaný zvýraznil, že žalobca si pri svojich výpočtoch stanovil dlhšie referenčné obdobie, teda za každý kalendárny rok, t.j. referenčné obdobia v trvaní až 12 mesiacov, čo je v rozpore so smernicou 2003/88/ES. Z tohto dôvodu potom žalovaný považuje žalobcom predložené údaje o priemernom týždennom pracovnom čase za irelevantné. Rovnako za irelevantné žalovaný považuje koľko hodín služobnej pohotovosti žalobca odpracoval (relevantné je iba to, či a v akej miere bol prekročený maximálny 48 hodinový pracovný čas, a preto nemôže žalobca pri výpočte žalovanej sumy vychádzať z počtu hodín služobnej pohotovosti. Zároveň nie je žalovanému zrejmé, prečo si žalobca svoju údajnú nemajetkovú ujmu ohodnotil sumou 3,91 Eur za každú hodinu, počas ktorej malo dochádzať k porušovaniu jeho práv. Žalobca ignoruje fakt, že zásah do osobnostných práv a rozsah nemajetkovej ujmy je u každého jednotlivca individuálny, posudzuje sa v každom prípade osobitne, a to aj s ohľadom na preukázateľný zásah do súkromného života. Za žiadnych okolností nemožno nemajetkovú ujmu vypočítať tabuľkovo, na základe akéhosi univerzálneho vzorca vymysleného žalobcom, ktorý vo svojom výsledku zodpovedá mzdovým nárokom. Žalovaný tak má za to, že žaloba žalobcu je zmaťočná, nakoľko žalobca si touto formou iba „maskuje“ svoje mzdové nároky voči svojmu zamestnávateľovi, pričom predmetom tohto konania nie je doplatenie mzdy za služobnú pohotovosť. K výške náhrady nemajetkovej ujmy žalovaný namietal, že priznanú sumu 6.377,72 Eur považuje za absolútne neprimeranú a privysokú, a to i s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmu žalobcu podľa jeho názoru podstatne vyššia. K uvedenému odkázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/19/2020 a takisto aj na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva. Zároveň žalovaný v odvolaní namietal, že žalobca v konaní dosiaľ nepreukázal zásah do súkromného rodinného života či neoprávnený zásah, ktorý by sa odrazil napríklad v medziľudských vzťahoch či nepriaznivost' zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej značnej miere, ktorá by odôvodňovala výšku priznanej ujmy súdom prvej inštancie 6.377,72 Eur. Žalobca pritom musí nielen tvrdiť, ale aj preukázať, aká ujma mu vznikla.

2.6 Ďalej žalovaný v podanom odvolaní reflektoval na bod 82. napadnutého rozsudku, v ktorom súd o. i. konštatoval, že počas trojročného obdobia, ktorého sa tento spor týka, žalobca odpracoval 1.653,56 hodín služobnej pohotovosti, ktorá mu nebola započítaná do pracovného času, čo predstavuje nemajetkovú ujmu v sume 3,86 Eur za hodinu, ktorú musel v rámci služobnej pohotovosti nezahrnúť do služobného času stráviť v práci a nemohol sa venovať rodine, priateľom, svojim koníčkom či odpočinku. Žalovaný má v tej súvislosti za to, že v tomto prípade nemožno porovnávať žalobcovu ujmu s výpočtom náhrady škody, napr. pri väzbe. Uvedená suma sa javí žalovanému ako nezodôvodnená a premrštená, čím sa výrazne bagatelizuje priznávanie náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá je poškodeným priznávaná za smrť blízkej osoby. Žalovaný zvýraznil, že podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je vždy existencia závažnej ujmy. Stanovenie výšky nemajetkovej ujmy nie je tak ponechané na ľubovôľu súdu. K určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy vzhľadom na otázku preukázania vzniknutej ujmy, a to v značnej miere, odkázal žalovaný tiež na zrušujúce uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6Co/66/2023.

2.7 Zároveň žalovaný zdôraznil, že zo strany žalobcu nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by utrpel ujmu, ktorá by v značnej miere znížila jeho dôstojnosť, resp. vážnosť v spoločnosti. Súčasne osobitne žalovaný poukázal na to, že žalobca sa žalobou nedomáha, aby sa upustilo od neoprávneného zásahu. Žalovaný má za to, že v tomto konaní nebolo na základe výpovede žalobcu ani iným dôkazným prostriedkom preukázané, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu, ako základný predpoklad pre vznik nemajetkovej ujmy. Zo žaloby vyplynulo, že žalobca vidí problém vo svojom nedostatočnom finančnom ohodnotení počas služobnej pohotovosti, keď sa žalobou domáha len sekundárneho finančného plnenia od Slovenskej republiky. Zostáva otáznym, akú inú činnosť by chcel

žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, kedy musí byť prítomný na pracovisku, keď tento čas pripadá na nočné hodiny, ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie a je objektívne takmer vylúčené, aby sa tento čas mohol využívať nejakou inou zmysluplnou činnosťou, prípadne ho plnohodnotne tráviť s rodinou. Žalovaný zároveň namietal, že skutočnosť, že žalobca nemôže venovať toľko času koľko by si predstavoval rodine, voľnočasovým aktivitám a koníčkom, ktoré však nijako nepopísal, nie je argumentom utrpenej ujmy v dôsledku nesprávneho prebratia smernice; medzi uvedeným neexistuje priama a bezprostredná príčinná súvislosť. Žalobca neunesol bremeno tvrdení, ani bremeno dôkazu, neosvedčil svoj nárok a nepreukázal utrpenú ujmu tak, aby bolo možné konštatovať, že žalobca ujmu na svojich právach v bezprostrednej súvislosti s nesprávnym prebratím smernice utrpel, a to v značnej miere. Súd prvej inštancie nijako bližšie nevysvetlil, prečo ujmu na právach žalobcu videl ako závažnú. S námietkami o nepreukázaní nemajetkovej ujmy a jej výšky zo strany žalovaného sa súd nijako nevysporiadal, čím žalovanému odňal právo na spravodlivé súdne konanie a presvedčivé zdôvodnenie právneho názoru súdu prvej inštancie. V závere odvolania žalovaný poukázal na jednotlivé rozhodnutia slovenských súdov a nimi priznávané sumy, pričom konštatoval, že priemerná výška doposiaľ priznanej škody, resp. nemajetkovej ujmy v obdobných rozhodnutiach, predstavuje sumu približne 1.000,- až 2.500,- Eur.

2.8 Taktiež žalovaný namietal nesprávne vyhodnotenú námietku premlčania, keď nesúhlasil s argumentáciou súdu prvej inštancie obsiahnutou v bode 86. rozsudku, kde súd dospel k záveru, že žalovaný nárok premlčaný nie je. Žalovaný na podporu svojich tvrdení odkázal na odôvodnenie rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 14.12.2003, kde odvolací súd výslovne uviedol, že premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy k takémuto zásahu došlo. Či došlo k prekročeniu priemerného pracovného času podľa čl. 6 písm. b/ smernice, možno spravidla zistiť v priebehu, resp. najneskôr po dovŕšení príslušného mesiaca. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy tak možno uplatniť v prvý deň nasledujúceho mesiaca.

2.9 Žalovaný tiež odvolaním namietol výrok o trovách konania, ktorým súd priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Žalovaný sa s týmto názorom súdu prvej inštancie nestotožnil a mal za to, že nárok žalobcom bol nesprávne uplatnený a v danom prípade sa jedná o nesprávne právne posúdenie veci. V prípade, ak by odvolací súd vyhovel podanému odvolaniu žalovaného, tak výrok o trovách konania musí byť v celom rozsahu zmenený v prospech žalovaného. Žalovaný tak navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietol.

3. K odvolaniu žalovaného sa vyjadril žalobca, ktorý uviedol, že napadnutý rozsudok považuje v celom rozsahu za správny.

3.1 Zdôraznil, že Smernica bola do vnútroštátnej právnej úpravy ZoHaZZ transponovaná len formálne. Porušovanie práv hasičov nerešpektovaním Smernice je prítom stav, ktorý trvá dlhoročne. Tvrdil, že je úplne logické a pochopiteľné, že sa žalobou domáha náhrady škody (v podobe nemajetkovej ujmy v peniazoch) za tisícky hodín, počas ktorých boli porušované jeho práva, kde táto ujma už logicky nemá byť ako inak aspoň čiastočne odškodnená, než poskytnutím peňažnej náhrady. Z hľadiska dôkazného preukázania rozhodujúcich skutočností dôvodnosti žaloby poukázal na to, že už k samotnej žalobe priložil relevantné listinné dôkazy - výpisy z dochádzkového systému SAP a výplatné pásky za každý mesiac žalovaného obdobia, pričom tieto dôkazy, ako ani skutkové tvrdenia ohľadne rozsahu počtu odslužených hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré sa mu nezapočítavali do odpracovaných hodín, neboli ani samotným žalovaným absolútne nijako spochybnené. Dodal, že rovnako listinnými dôkazmi preukázal a na základe týchto vyčíslil, že priemerný týždenný pracovný čas počas žalovaného obdobia presiahol 48 hodín týždenne. Táto najpodstatnejšia skutočnosť nebola žalovaným nijakým spôsobom spochybnená či popretá. Vzhľadom na uvedené bol žalobca presvedčený, že svoj nárok odôvodnil a preukázal. K námietke, žalovaného že „nie mu nie je zrejmé, prečo si žalobca svoju údajnú nemajetkovú ujmu ohodnotil sumou 3,91 Eur za každú hodinu, počas ktorej malo dochádzať k porušovaniu jeho práv“ uviedol, že táto suma nebola a nie je základom pre výpočet žalovanej sumy, ale je „len“ výsledkom porovnania žalovanej sumy s počtom hodín žalobcom odpracovanej určenej služobnej pohotovosti, ktorá mu nebola započítaná do pracovného času. Odhliadnuc od uvedeného, podľa názoru žalobcu pre posúdenie primeranosti žalovanej výšky v týchto sporoch ani nie je v konečnom dôsledku rozhodujúce to, aký spôsob výpočtu či stanovenia výšky nároku žalobca použije, ani to, aké premenné pri prípadnom výpočte zohľadní (teda napr. aký výpočet hodín či určenie konkrétnej sumy odškodnenia za určitú jednotku času použije), podstatné je najmä to, aby súdom priznaná výška náhrady bola primeraná ku všetkým okolnostiam, za ktorých škoda (ujma) vznikla a jej následkom.

3.2 Podľa žalobcu prisúdená náhrada škody vo forme nemajetkovej ujmy v peniazoch zohľadňuje závažnosť, intenzitu a dĺžku trvania zásahu do základných práv žalobcu (dlhoročné porušovanie v žalobe

označených základných práv), mieru zavinenia žalovaného a okolnosti, za ktorých k porušeniu práv došlo a naďalej dochádza (roky trvajúce vedomé a zjavne úmyselné udržiavanie protiprávneho stavu, ktorý žalovanému zrejme vyhovuje a napriek objektívnej vedomosti o rozpore ZoHaZZ s úniovým právom tento protiprávny stav neodstránil). Aj z tohto pohľadu je presvedčený, že napadnutým rozsudkom priznaná výška nároku je vzhľadom na všetky relevantné okolnosti veci primeraná a spravodlivá. K vznesenej námietke premlčania uviedol, že s posúdením námietky premlčania súdom sa plne stotožňuje. Toto právne posúdenie námietky premlčania je v súlade s rozhodovacou praxou prvoinštančných ako aj odvolacích súdov v obdobných sporoch. Premlčacia doba na náhradu škody v súdnej veci (v podobe nemajetkovej ujmy) začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv. Pri porušovaní maximálneho týždenného pracovného času je možné konštatovať presah až po zistení, o koľko bol maximálny prípustný počet hodín v tom-ktorom mesiaci prekročený. V danom prípade sú počet odpracovaných hodín, fond pracovného času, počet hodín pohotovosti a ostatné údaje ohľadne pracovného času zistiteľné až po reálnom odpracovaní všetkých hodín v danom mesiaci, o ktorom sa žalobca dozvedel najskôr z výplatných pások vyhotovených jeho služobným úradom vždy k 10.dňu mesiaca nasledujúceho po reálne odpracovaných hodinách. Bez toho, aby mal k dispozícii údaje uvedené vo výplatnej páske, od služobného úradu by nemohol prepočítať, v akom rozsahu bol maximálny pracovný čas prekročený, aký počet hodín služobnej pohotovosti žalobcovi nebol započítaný do pracovného času, aký bol jeho fond pracovného času za daný mesiac, aká bola jeho hodinová mzda a napokon vzhľadom na uplatnený spôsob výpočtu žalovaného nároku by ani nevedel tento svoj nárok nielen vyčíslieť, ale najmä ani dôkazne preukázať. Okamih vzniku žalovaného nároku nadobudnutia vedomosti o škode a jej rozsahu a tým aj možnosti uplatnenia vyčíslenia a dôkazného preukázania žalovaného nároku je nutné vnímať aj v týchto súvislostiach. Navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

3.3 Žalobca vo vyjadrení tiež uviedol, že služobný čas zásahového hasiča v rozsahu 40 hodín týždenne tak ako ho stanovuje § 85 ods. 2 ZoHaZZ, či dokonca 37,5 hodinový pracovný čas, ktorý napríklad mala garantovať kolektívna zmluva na rok 2023, je v reálnych podmienkach výkonu služby hasičov – príslušníkov Hasičského a záchranného zboru absolútne iluzórny a nereálny. Štát však na takéto zrejme jediné možné reálne riešenie daného problému zjavne nechce alebo nevie vynaložiť finančné prostriedky a naďalej namiesto reálneho a vecného riešenia účelovo tvrdí, že odslúžené hodiny služobnej pohotovosti hasičov nie sú pracovným časom. Zjavne z tých istých dôvodov tvrdí, že pravidelným prekračovaním 48 hodinového týždenného pracovného času u hasičov smernica porušovaná nie je, prípadne ak je, tak ujma spôsobená hasičom nie je tak závažná, aby si zaslúžila skutočné a jediné možné odškodnenie, ktorého sa žalobca v spore domáha. Žalovaný tak protiprávny stav reálne nerieši, pričom žalobca zvýraznil, že k podaniu žaloby on, ako i jeho kolegovia pôsobiaci na hasičskej stanici v G., pristúpili až po tom, ako žalovaný napriek mnohým dlhodobým upozorneniam a sťažnostiam tento protiprávny stav nijako neriešil. Za takýchto okolností žalobcovi neostávalo nič iné, len obrátiť sa so žalobou na súd. Pokiaľ žalovaný spochybňuje, že by v dôsledku predmetného protiprávneho stavu žalobca utrpel akúkoľvek ujmu na právach, ktorá by bola odškodniteľná, žalobca odkázal na rozsudok súdneho dvora C-243/09 vo veci I. J., podľa ktorého už len samotná strata času odpočinku je sama o sebe bez ďalšieho dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody porušením čl. 6 písm. b/ smernice bez toho, aby k tomuto následku musel pristúpiť aj akýkoľvek ďalší prípadný následok na osobnostných právach žalobcu z hľadiska vnútroštátneho práva. Podľa názoru žalobcu je podstatnou skutočnosťou to, že čas, ktorý trávil v práci nad rámec maximálne prípustného pracovného času v priemere 48 hodín týždenne, by inak v skutočnosti v práci tráviť nemal. Čas presahujúci maximálny týždenný pracovný čas by teda mohol využiť akokoľvek inak, podľa vlastného slobodného rozhodnutia, či už s rodinou, priateľmi, koníčkami alebo aj odpočinkom. Zároveň i nezapočítavaním služobnej pohotovosti do pracovného času má taktiež ten praktický dôsledok, že tieto odpracované hodiny nie sú započítané ani do celkovo odpracovaného pracovného času na účely priznania a určenia výšky výsluhového dôchodku, aj keď táto skutočnosť nie je a nebola hlavným dôvodom podania tejto žaloby. Pokiaľ žalovaný v podanom odvolaní poukazuje na ním označené rozhodnutia súdov a dospieva k priemernej výške dosiaľ priznanej škody v rozsahu 1.000,- až 2.500,- Eur, žalobca uviedol, že na pôde odvolacieho súdu bolo dosiaľ vyhlásených celkovo 29 rozhodnutí, v ktorom odvolací súd potvrdil rozsudky súdov prvej inštancie, v ktorých bolo takým žalobám, ako v súdnej veci v celom rozsahu vyhovené. Súdny zároveň konštatovali primeranosť takto vyčíslenej výšky náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy v peniazoch. K námietke premlčania žalobca uviedol, že sa stotožňuje s právnym posúdením tejto právnej otázky súdom prvej inštancie, uvedené považuje za správne a zákonné. Zvýraznil, že prekročenie služobného času za mesiac august 2020 mohol zistiť až po dovŕšení tohto mesiaca, teda prvým dňom nasledujúceho mesiaca, t.j. 01.09.2020. Pri všeobecnej trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 O.z., by potom premlčacia doba

plynula do 04.09.2023, pretože deň 01.09.2023 pripadol na deň pracovného odpočinku, ktorý pripadol na piatok a v zmysle § 122 ods. 3 Občianskeho zákonníka sa posledný deň premlčacej doby presunul na najbližší pracovný deň, ktorý bol deň 04.09.2023. Žalobca vo veci podal žalobu elektronicky dňa 04.09.2023, a teda v rámci všeobecnej trojročnej premlčacej doby. Žalobca tak navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny.

4. Vyjadrenie žalobcu k odvolaniu bolo doručené žalovanému dňa 05.03.2024 s možnosťou k uvedenému sa vyjadriť v lehote 10 dní.

5. Žalovaný sa k vyjadreniu žalobcu nevyjadril.

6. V dôsledku odvolania podaného žalovaným proti rozsudku súdu prvej inštancie krajský súd ako súd odvolací (§ 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov - ďalej len „CSP“), vec preskúmal v medziach daných ust. § 379 a § 380 CSP a bez nariadenia pojednávania v súlade s ust. § 385 ods. 1 CSP „a contrario“ rozsudok súdu prvej inštancie vo postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP ako vecne správny potvrdil.

7. Podľa § 387 ods. 1 CSP, odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

8. Podľa § 387 ods. 2 CSP, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

9. Na základe podaného odvolania žalovaného tak v rozsahu podaného odvolania podľa § 379 CSP a dôvodov podaného odvolania podľa § 380 CSP po preskúmaní rozsudku súdu prvej inštancie ako aj konania, ktoré mu predchádzalo dospel odvolací súd k záveru, že súd prvej inštancie vo veci samej na základe vykonaného dokazovania v odôvodnení rozhodnutia skonštatoval skutkový stav veci správne, so skutkovými závermi súdu prvej inštancie sa odvolací súd stotožňuje a v zmysle § 383 CSP je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie. Súd prvej inštancie dôkazy vykonané v konaní vyhodnotil podľa § 391 ods. 1 CSP a rozhodnutie odôvodnil v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 CSP, pričom odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie má všetky náležitosti v zmysle § 220 ods. 2 CSP. Odvolací súd uvádza, že odvolateľ v podanom odvolaní neuviedol žiadne nové relevantné skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé privodiť zmenu či zrušenie rozhodnutia súdu prvej inštancie (vo veci samej), nežiadal ani doplniť dokazovanie za podmienok ustanovených v § 384 ods. 2 a 3 CSP o ďalšie nové relevantné skutočnosti, ktoré by nemohli bez svojej viny byť prezentované v prvoinštančnom konaní. Odvolací súd preto pri rozhodovaní o veci vychádzal zo súdom prvej inštancie zisteného skutkového stavu, pričom v súdnej veci neboli naplnené procesné predpoklady doplňovať dokazovanie, prípadne nariaďovať odvolacie pojednávanie zo strany odvolacieho súdu (§ 383, § 384 ods. 1, 2 a 3 v spojení s ust. § 366 CSP). S prihliadnutím na rozsah odvolania žalovaného a odvolacie dôvody uvedené v podanom odvolaní odvolací súd konštatuje, že na základe preskúmania veci dospel k záveru, že podané odvolanie nie je dôvodné, nemožno mu vyhovieť. Odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za vecne správne. Po preskúmaní veci nezistil odvolací súd žiadne vady konania v konaní pred súdom prvej inštancie, ktoré by sa týkali procesných podmienok.

10. S poukazom na ust. § 387 ods. 2 CSP, odvolací súd považuje napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie za vecne správny, ako vo výrokovej časti, tak aj v časti odôvodnenia, a zároveň v podrobnostiach odkazuje na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Nad rámec uvedeného k zásadným odvolacím námietkam žalovaného odvolací súd uvádza:

11. Žalovaný v odvolaní namietal, že súd prvej inštancie nemal kompetenciu konštatovať, že obsah Smernice bol do ZoHaZZ prebratý nesprávne, takýto záver nemohol si osvojiť ani ako predbežnú právnu otázku, pričom zároveň namietal v tejto časti arbitrárnosť rozsudku, keď podľa žalovaného sa súd prvej inštancie nezaoberal otázkou, či do jeho právomoci vôbec patrí posudzovanie takto nastolenej otázky. Odvolací súd k uvedenému uvádza, že súd prvej inštancie v danej veci mal právomoc na prejednávanie sporu. S poukazom na ust. § 3 ods. 1 CSP, súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. V zmysle § 21 Občianskeho zákonníka, pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov štát, je právnickou

osobou. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva únie v dôsledku nesprávneho prebratia - transpozície smernice Európskej únie do vnútroštátneho právneho poriadku, je potrebné zaradiť medzi súkromnoprávne spory, pričom odvolací súd poukazuje na to, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že spory o náhradu škody spôsobenej porušením práva únie medzi jednotlivcom a štátom majú rozhodovať príslušné vnútroštátne súdy. Z týchto dôvodov preto súd prvej inštancie mal právomoc prejednať a rozhodnúť predmetný spor žalobcu a žalovaného o náhradu škody, ktorej sa domáhal ako nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie pri posudzovaní veci predmetu sporu musel posudzovať zodpovednosť žalovaného za škodu žalobcovi, ktorá mu bola spôsobená porušením práva únie, pričom jedným z predpokladov zodpovednosti je „dostatočne závažné porušenie právnej normy únie, ktorej cieľom je priznanie práv jednotlivcom“, súd prvej inštancie bol v rámci svojej právomoci v prejednávanej spore oprávnený a povinný skúmať, či zo strany žalovaného došlo k tvrdenému porušeniu práva únie pri preberaní Smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky, a to konkrétne vo vzťahu k ZoHaZZ, čo znamená, že v jednotlivostiach bol oprávnený a povinný skúmať, či ZoHaZZ zodpovedá cieľom čl. 6 písm. b/ Smernice. Z týchto dôvodov preto argumentácia žalovaného v podanom odvolaní, že súd prvej inštancie nebol oprávnený, a teda nemal právomoc posudzovať súlad ZoHaZZ so Smernicou, podľa názoru odvolacieho súdu je nedôvodná. S otázkou právomoci súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o nároku žalobcu sa súd prvej inštancie vysporiadal správne.

12. K námietke žalovaného o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, žalovaný v konaní poukázal na potrebu rozlišovania medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“ s tým, že na aplikácii Smernice sa žalovaný nepodieľal. Uvedená námietka nie je podľa názoru odvolacieho súdu dôvodná. Odvolací súd sa so záverom súdu prvej inštancie o nesprávnom prebratí smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky stotožňuje, pričom skutočnosť, že žalovaný sa priamo nepodieľal na aplikácii Smernice, resp. ZoHaZZ vo vzťahu k žalobcovi, je z hľadiska prejednávanej veci bez právneho významu. Odvolací súd poukazuje na to, že podľa čl. 29 Smernice táto smernica je adresovaná členským štátom, pričom žalovaný ako členský štát Európskej únie a adresát Smernice po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej a aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice; v prípade že štát túto povinnosť nespĺní, je štát, teda žalovaný, zodpovedný aj za nesprávnu aplikáciu Smernice pokiaľ k nesprávnej aplikácii smernice došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do právneho poriadku Slovenskej republiky. Keďže Smernica je určená štátu, teda žalovanému, ktorý zodpovedá za jej správne prebratie, v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím Smernice do právneho poriadku je pasívne vecne legitímovaný žalovaný (štát). Z týchto dôvodov preto odvolací súd námietku nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v spore považuje za nedôvodnú.

13. Odvolací súd za nedôvodnú považuje aj námietku žalovaného, v ktorej namietal, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil aj pôsobnosť Smernice, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov hasičského a záchranného zboru vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany (čl. 1 ods. 3 Smernice v spojení s čl. 2 Smernice Rady 89/391/EHS zo dňa 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci), pričom zároveň namietal, že rozhodnutie Súdneho dvora C 429/09 sa týka „mestského hasiča“ a preto ho nie je možné považovať za smerodajné, resp., že Smernica sa na žalobcu nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože to neumožňuje charakter vykonávaných činností a rozvrh služobného času, keď činnosť žalobcu patrí medzi odvetvia a činnosti, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej obrany. Odvolací súd poukazuje na to, že súd prvej inštancie pri právnom posúdení veci aj v znení Smernice správne pri rozhodovaní vychádzal aj z príslušnej judikatúry Súdneho dvora, pretože súd je povinný plne uplatňovať výklad práva únie, ktorý Súdny dvor podal (viď rozsudok C-261/2021 zo dňa 7. júla 2022). Žalovaný sa bráni v rovine všeobecnej polemiky so závermi súdu prvej inštancie, bez dopadu na závažnosť rozhodnutí Súdneho dvora, od ktorých niet dôvodu sa odchyliť, vzhľadom na obdobné skutkové okolnosti prípadu. Súdny dvor rozhodol, že čl. 6 písm. b) Smernice má priamy účinok, teda priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Súdny dvor rozhodol, že Smernica sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne, pričom nezáleží na tom, či sú zamerané na boj proti požiarom, alebo na poskytnutie pomoci iným osobám, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním im zvereným, a to aj v prípade, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov určitým rizikám; na účely Smernice pojem pracovníka nemôže byť vykladaný rôzne podľa právnych predpisov

toho ktorého štátu, ktorý je členským štátom Európskej únie, ale má autonómny význam vlastný právu únie, keď za pracovníka sa považuje každý, kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a právna povaha pracovnoprávneho vzťahu z hľadiska vnútroštátneho práva nemôže mať žiaden dosah na postavenie pracovníka v zmysle práva únie. Znamená to teda, že skutočnosť, či niekto je podľa vnútroštátneho práva dobrovoľným hasičom alebo profesionálnym hasičom, nie je vo vzťahu k posudzovaniu charakteristiky pracovníka relevantná, a na takéhoto pracovníka sa vzťahujú ustanovenia Smernice (rozsudky C-397/01 až C-403/01, C-429/09, C-518/15). Vzhľadom už na vyššie uvedené je preto nedôvodná odvolacia námietka žalovaného, že Smernica sa nevzťahuje na žalobcu ako hasiča a bez právneho významu je skutočnosť, či hasič plní svoje úlohy v pracovnom, resp. služobnom pomere ako hasič dobrovoľný, mestský alebo štátny. Čl. 6 písm. b) Smernice predstavuje v rozsahu v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva únie, ktoré nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke, alebo akémukoľvek obmedzeniu a ktoré jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovolávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi (rozsudok C-429/09 vo veci J. body 33. až 35.). Členské štáty teda nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) Smernice tak, aby uplatnenie z neho plynúceho nároku viazali na nejakú podmienku, alebo určitým spôsobom obmedzovali (C-397/01 bod 99., C-429/09 body 35. a 52.). Súdny dvor judikoval, a to opakovane, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času (C-397/01 bod 95.) a konštatoval, že pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva (rozsudok C-437/08 bod 27.). Súdny dvor osobitne v prípade hasičov potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas ustanovený Smernicou (rozsudok C-429/09, C-52/04). Z dôvodu, že žalobca počas výkonu služobnej pohotovosti musí byť k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, t. j. v mieste výkonu práce, celý čas služobnej pohotovosti je potom potrebné započítať do pracovného času žalobcu, pričom skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je žalobcovi vyplácaná náhrada v zmysle § 122 ods. 1 ZoHaZZ nemá vplyv na porušenie článku 6 písm. b) Smernice. Námietka žalovaného, že Smernica sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v prípade služobného času ako aj ich odmeňovania nevzťahuje, je preto z vyššie uvedených dôvodov nedôvodná. Odvolací súd poukazuje na to, že aj z aktuálnej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že v prípade, ak povaha a rozsah povinností a režim zodpovednosti, ktorý sa vzťahuje na pracovníka vyžadujú jeho fyzickú prítomnosť na mieste výkonu práce, resp. povinnosť byť pre svojho zamestnávateľa k dispozícii a obmedzenia uložené tomuto pracovníkovi počas pohotovosti sú takej povahy, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať v tejto dobe s časom, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje a venovať tento čas svojim vlastným záujmom predstavuje táto doba služobnej pohotovosti pracovný čas pracovníka (rozsudky vo veci C-214/20, C-580/19, C-344/19).

14. Pokiaľ žalovaný namietal, že žalobca žiadnym spôsobom neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody, pričom veľmi nejasným spôsobom stanovil „škodu“, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol žalobca v zmysle platnej legislatívy odmeňovaný, odvolací súd uvádza, že zo žaloby ako aj z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie je nepochybne zrejmé, že žalobca uplatnil nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) z dôvodu, že u žalobcu došlo v príčinnej súvislosti s porušením práva únie zo strany žalovaného k vzniku škody (nemajetkovej ujmy) v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia (článok 40 Ústavy SR) z dôvodu, že účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia Smernice zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania, alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie a súčasne zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy SR), pretože reálne musel odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle Smernice a musel tráviť čas v práci, prichádzal o čas, ktorý by mohol venovať rodine, záľubám, resp. iných aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením. Je tiež zrejmé, že výšku nároku žalobca odvodil od počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odslúžil a neboli mu započítané do služobného času. Žalobca si žalobou neuplatnil nemajetkovú ujmu podľa počtu odpracovaných hodín nad limit 48 hodín týždenne, pričom za primeranú náhradu označil žalobca finančné odškodnenie rovnajúce sa odmene, ktorú mu priznáva zákon o hasičskom a záchrannom zbere pri nariadenej služobnej povinnosti podľa § 122 ods. 2 písm. a) citovaného zákona.

15. Súd prvej inštancie dospel k správne mu záveru ohľadom splnenia predpokladov zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi porušením práva únie, pričom predmetné predpoklady zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva únie vyplývajú z judikatúry Súdneho dvora. Podľa judikatúry Súdneho dvora štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu spôsobenú porušením práva únie, ak porušená norma práva únie priznáva právo fyzickým osobám alebo právnickým osobám, alebo zakladá povinnosti pre členský štát, porušenie práva únie je dostatočne závažné a medzi porušením práva únie členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť s tým, že o výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd. Odvolací súd je v súlade s názorom súdu prvej inštancie toho názoru, že v súdnej veci boli predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi v dôsledku porušenia práva únie splnené. Odvolací súd uvádza, že článok 6 písm. b/ Smernice priznáva pracovníkom právo na priemerný týždenný pracovný čas, vrátane nadčasov v rozsahu 48 hodín. Toto ustanovenie Smernice má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Ustanovenie článku 6 písm. b/ Smernice nebolo do právneho poriadku Slovenskej republiky prebraté správne, pretože umožňuje, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu, vrátane nadčasov presiahol 48 hodín, keď do pracovného času sa v rozpore s čl. 2 ods. 1 Smernice žalobcovi nezapočítava čas služobnej pohotovosti, pričom v konaní pred súdom prvej inštancie bolo preukázané, a to listinnými dokladmi, ktoré boli vypracované zamestnávateľom žalobcu, že za sporné obdobie, ktoré je predmetom sporu, a to tri roky spätne pred podaním žaloby na súd dňa 04. 09. 2023, opakovane dochádzalo k tomu, že priemerný týždenný služobný čas žalobcu presahoval hranicu 48 hodín, na čo poukázal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Zároveň je splnená aj podmienka porušenia práva únie dostatočne závažným spôsobom, keďže porušenie článku 6 písm. b/ Smernice vo vzťahu k žalobcovi je dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy únie, ktorá pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času neponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu a súčasne ide o porušenie práva únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora (rozsudok C-429/09). Splnená je aj podmienka príčinnej súvislosti medzi porušením práva únie členským štátom a vznikom ujmy u jednotlivca, keď v príčinnej súvislosti s porušením práva únie zo strany žalovaného došlo u žalobcu k vzniku škody (nemajetkovej ujmy), a to v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia v zmysle článku 40 Ústavy SR a tiež v dôsledku zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život v zmysle článku 19 ods. 2 Ústavy SR, keďže žalobca reálne musel odpracovať viac ako bol povinný v zmysle Smernice, a to na úkor svojich blízkych ako aj seba, pričom musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať rodine, priateľom, svojim záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s pracovným zaradením žalobcu.

16. Nie je dôvodná ani odvolacia námietka žalovaného, že medzi porušením práva únie a vznikom škody žalobcu nie je príčinná súvislosť z dôvodu, že žalobca neupozornil svojho zamestnávateľa na porušovanie jeho práva a nepožiadali ho o náhradu škody, a teda nevyvinul primerané úsilie na zamedzenie vzniku škody. Odvolací súd uvádza, že na postavenie žalobcu ako hasiča sa vzťahuje judikatúra Súdneho dvora (rozsudky C-429/09 a C-445/06), z ktorej judikatúry vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať, výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva únie by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by ich návrhy na náhradu škody založené na porušení práva únie museli byť zamietnuté alebo čiastočne zamietnuté iba z dôvodu, že sa jednotlivci nedomáhali práva, ktoré im priznáva právo únie, a ktoré im vnútroštátny zákon odoprel. Pracovníka je potrebné považovať za slabšiu stranu v rámci pracovnoprávneho vzťahu, takže je nutné zabrániť tomu, aby ho mal zamestnávateľ možnosť v jeho právach obmedzovať, vzhľadom na toto slabšie postavenie, môže byť takýto pracovník odradený od otvoreného uplatňovania svojich práv voči zamestnávateľovi, keďže uplatňovanie týchto práv ho môže vystaviť opatreniam zamestnávateľa, ktoré môžu mať vplyv na pracovnoprávny vzťah v neprospech tohto pracovníka. Vo veci ako je vec tohto súdneho sporu, ktorá sa týka porušenia ustanovenia práva únie s priamym účinkom zo strany zamestnávateľa, vyžadovanie splnenia podmienky, aby dotknutí pracovníci najprv požiadali svojho zamestnávateľa o skončenie porušovania práva únie na účely získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku tohto porušenia by malo za následok, že orgánom dotknutého členského štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržiavanie takýchto noriem systematicky prenášaná na jednotlivca, čím sa týmto orgánom môže umožniť, aby boli v prípade nepodania takejto žiadosti vyňaté z ich dodržiavania; vyžadovanie takejto podmienky by potom znamenalo spochybňovanie práva na náhradu škody, ktorý má základ v právnom poriadku únie a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržiavanie bez toho,

aby ju mohli preniesť na jednotlivcov. Článok 6 písm. b/ Smernice nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali svojho zamestnávateľa o dodržanie minimálnych požiadaviek upravených týmto ustanovením, a preto za týchto podmienok správne dospel súd prvej inštancie k záveru, že nemožno považovať za primerané požadovať od žalobcu, ktorému vznikla škoda z dôvodu, že boli porušené jeho práva, aby na účely uplatnenia nároku na získanie náhrady tejto škody najprv vyvíjal iniciatívu vo vzťahu k svojmu zamestnávateľovi. Predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu vzniknutú žalobcovi boli splnené.

17. Odvolací súd uvádza, že Smernica neobsahuje ustanovenia o práve na náhradu škody v prípade jej porušenia. Náhrada škody spôsobená jednotlivcovi (občanovi členského štátu EÚ) porušením práva únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu práv jednotlivca. Vnútroštátne právo členských štátov musí určiť, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektívnosti bolo stanovené, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a tiež definovať pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady. Právny poriadok SR tiež nemá výslovnú úpravu ohľadne práva jednotlivca na náhradu škody proti štátu spôsobenej porušením práva únie. Ani zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci takúto právnu úpravu neobsahuje, preto súd prvej inštancie správne ustálil, že vzhľadom na zistený skutkový stav má ujma žalobcu najbližšie k zásahu do osobnosti žalobcu (analógia podľa § 11 až 13 Občianskeho zákonníka). Žalovaného odvolacia námietka, že žalobca nepreukázal spôsobenú ujmu nie je dôvodná, pretože z vykonaného dokazovania v konaní pred súdom prvej inštancie vyplynulo, že žalobca v žalovanom období od 01. 08. 2020 do 30. 06. 2023 odpracoval celkovo 1653,56 hodín služobnej pohotovosti, ktoré mu v rozpore s čl. 2 ods. 1 Smernice neboli započítané do pracovného času a zároveň opakovane dochádzalo u žalobcu k prekročovaniu limitu 48-hodinového týždenného služobného odpracovaného času. Žalobca na preukázanie svojho tvrdenia o počte odpracovaných hodín predložil doklady od svojho zamestnávateľa, ktoré žalovaný relevantným spôsobom nespochybnil a nenavrhol vykonať žiadne dokazovanie.

18. Žalovaný v odvolaní namietal spôsob, akým žalobca vyčíslil nemajetkovú ujmu. Odvolací súd aj túto námietku považuje za nedôvodnú a uvádza k nej, že žalobca sa žalobou domáhal zaplatenia nemajetkovej ujmy v sume 6 377, 72 Eur, ktorú vyčíslil ako súčet odpracovaných hodín služobnej povinnosti za obdobie od augusta 2020 do 30. júna 2023 vrátane a rozdielu peňažnej náhrady vyplácanej za určenú služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 1 ZoHaZZ a náhrady za nariadenú služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 2 písm. a/ ZoHaZZ, pričom v konaní pred súdom prvej inštancie výpoveďou v spojení s listinnými dôkazmi, ktoré má žalobca k dispozícii od svojho zamestnávateľa preukázal, tak ako to vyhodnotil súd prvej inštancie, že pri takomto rozvrhnutí pracovného času, ktorý je v rozpore s právom EÚ prichádza o voľný čas, ktorý by inak mohol venovať rozvoju osobných, rodinných, priateľských vzťahov, fyzickej a psychickej relaxácii. Žalobca sa domáhal náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy vyčíslenej podľa počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odsľúžil, a ktoré mu neboli započítané do služobného času (čo je rozpor s čl. 2 ods. 1 Smernice), nedomáhal sa nemajetkovej ujmy vyčíslenej za presný počet odpracovaných hodín nad limit 48 hodín týždenne. Z konania pred súdom prvej inštancie ako aj z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že žalovaný nerozporoval dôkazy predložené žalobcom ani výpočet času služobnej pohotovosti a správne preto súd prvej inštancie dospel k záveru o prekročení maximálneho týždenného pracovného času (nad 48 h) v žalovanom období. Odvolací súd osobitne k predmetnej námietke žalovaného dodáva, že základnou požiadavkou pri ustálení výšky nemajetkovej ujmy je zásada jej primeranosti k okolnostiam a následkom (intenzite) nezákonného zásahu do sféry poškodenej osoby. Pričom neexistuje paušálny vzorec výpočtu, resp. vyčíslenia nemajetkovej ujmy (nie je objektívne kvantifikovateľná), a preto sa spôsob ustálenia výšky nemajetkovej ujmy odvíja od konkrétnej povahy posudzovaného prípadu. V predmetnej veci išlo o zásah do osobnosti žalobcu spôsobený porušením maximálneho limitu týždenného pracovného času, keď do pracovného času, resp. služobného času žalobcu, neboli zahrnuté hodiny ním odpracovanej určenej a nariadenej pracovnej pohotovosti. Za posudzovaného stavu je tak podľa názoru odvolacieho súdu spôsob výpočtu ujmy žalobcom logicky a zákonne udržateľný, ktorý priamo a primerane reflektuje na nezákonnosť zásahu do jeho práv. Je len logickým vyústením úvah žalobcu, keď ním vyčíslená výška ujmy predstavuje cca 3,86 Eur za každú hodinu odpracovanej služobnej pohotovosti (či už určenej alebo nariadenej), ktorá v rozpore s právom únie nebola zahrnutá do služobného času, a ktorú tak mohol žalobca venovať rozvoju rodinného či sociálneho života. S prihliadnutím aj na povahu zásahu do práva žalobcu, ako významného sociálneho práva únie, je možné výšku ujmy vyčíslenu žalobcom považovať za dostatočnú a primeranú, v súlade s judikatúrou Súdneho dvora. Odvolací súd uvádza, že súd prvej inštancie podrobne uviedol spôsob výpočtu za jednotlivé obdobia v odôvodnení svojho rozhodnutia, a

to v bode 81. až 85., pričom odvolací súd sa so spôsobom výpočtu výšky nemajetkovej ujmy tak, ako to vykonal súd prvej inštancie stotožňuje, keď aj odvolací súd mal preskúmaním veci jednoznačne za preukázané, že u žalobcu dochádzalo k prekročeniu maximálneho limitu týždenného pracovného času nad 48 hodín v žalovanom období. Z vykonaného dokazovania vyplýva, že spôsob plánovania zmenných služieb a pohotovosti na pracovisku opakovane má za následok prekročenie maximálne prípustného rozsahu týždenného pracovného času podľa smernice 2003/88/ES z oddeleného vykazovania počtu odpracovaných hodín služobnej činnosti a pohotovosti na pracovisku, v mzdovom liste žalobcu je preukázané, že hodiny strávené na pracovisku počas určenej pracovnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z. sa do služobného času žalobcu nezapočítavali, pričom ich započítaním do služobného pracovného času, keďže žalobca reálne strávil čas v mieste pracoviska aj počas služobnej pohotovosti, dochádzalo k prekročeniu maximálneho prípustného rozsahu týždenného pracovného času 48 hodín podľa uvedenej smernice ES.

19. Odvolací súd uvádza, že polemika žalovaného v podanom odvolaní, keď uvádza, že otáznym zostáva akú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti kedy musí byť prítomný na pracovisku, keď tento čas pripadá na nočné hodiny, ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie a je objektívne (takmer) vylúčené, aby sa tento čas mohol využívať nejakou inou zmysluplnou činnosťou, prípadne ho plnohodnotne tráviť s rodinou, neobstojí. Námietka, že pokiaľ nie je nariadený služobný zákrok, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, s poukazom na to, že pri nariadenej služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok, čo znamená, že zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych zamestnanca a v čase služobnej pohotovosti sa preto od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť, a teda mimo času skutočného výkonu práce môže žalobca odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, rovnako neobstojí, a to z dôvodu, že žalobca vykonáva službu na mieste určenom zamestnávateľom, musí tam byť fyzicky prítomný a bez ohľadu na to, že nemusí byť „aktívny“ počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti, a že má vytvorené podmienky na oddych, resp. spánok, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite plniť svoje povinnosti, nenachádza sa, a teda je oddelený od svojho vlastného sociálneho, súkromného prostredia, rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám, je z týchto dôvodov fakticky vylúčená. Dokonca aj čas pracovnej pohotovosti strávený v domácom prostredí, či na telefóne predstavuje pracovný čas, nakoľko zamestnanec musí byť zastihnuteľný a jeho sloboda pohybu a sloboda organizovania času je značne obmedzená. S ohľadom na vyššie uvedené odvolací súd konštatuje, že práva žalobcu vyplývajúce zo Smernice neboli štátom dodržiavané, pričom zároveň bolo pomerne dlhé obdobie porušované právo žalobcu na odpočinok, a to aj napriek tej skutočnosti, že žalobca v spoločnosti plní zodpovedné úlohy, a preto bolo dôležité, aby mal možnosť si po práci náležite odpočinúť. Z týchto dôvodov preto odvolací súd považuje nárok žalobcu za dôvodný a prisúdenú náhradu nemajetkovej ujmy za primeranú, a to aj v porovnaní s rozhodnutiami súdov v porovnateľných veciach (porovnaj rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16Co/11/2022, sp. zn. 16Co/36/2022, sp. zn. 17Co/47/2022, sp. zn. 14Co/34/2022, sp. zn. 17Co/16/2022, sp. zn. 17Co/59/2022, sp. zn. 16Co/11/2022, sp. zn. 14Co/113/2023, sp. zn. 17Co/86/2023, sp. zn. 17Co/84/2023), pričom k porušeniu práv žalobcu dochádzalo práve výkonom služobnej pohotovosti.

20. Odvolací súd nesúhlasí ani s námietkou žalovaného, že v súdnej veci neboli splnené podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka z dôvodu, že žalobca sa mal domáhať upustenia od takéhoto zásahu od svojho zamestnávateľa, s poukazom na to, že žalobca sa domáha len finančného plnenia, ktoré má slúžiť len ako akási kompenzácia bez toho, aby tento údajný protiprávny stav bol do budúcnosti napravený. Súd prvej inštancie so zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré bolo v danom prípade porušené, a to právo na ochranu zdravia a právo na súkromie a okolnosti porušovania práva žalobcu správne dospel k záveru, že v súdnej veci sú splnené podmienky na aplikáciu § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, t. j. na priznanie zadosťučinenia v peniazoch. Aj podľa názoru odvolacieho súdu vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, keď žalovaný ako členský štát EÚ neprijal opatrenia nevyhnutné za zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b) Smernice a zároveň za situácie, že do pracovného času nie sú zarátané nadčasy služobnej pohotovosti je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah, ktorým je štát namieste. Rovnako berúc do úvahy už vyššie uvedené neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa

súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a pod. Z formulácie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osobe v spoločnosti je len príkladmo uvedené, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom právna úprava v ust. § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka nevyklučuje, aby fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby boli odstránené následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie; týmto zadosťučinením sa rozumie morálna satisfakcia; peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by satisfakcia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa nejavila ako postačujúca. Odvolací súd teda uvádza, že je v zhode s názorom súdu prvej inštancie, že žalobcovi ako fyzickej osobe vzniklo právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Keďže nemajetkovú ujmu nie je možné nahradiť inak z dôvodu uplynutia času, berúc do úvahy špecifickosť zásahu do osobnosti žalobcu v dôsledku porušenia práva Únie a trvanie tohto zásahu, nie je primerané porovnávanie s inými obdobnými prípadmi zásahov, ako to namietal žalovaný v podanom odvolaní. Prisúdená náhrada nemajetkovej ujmy neprevyšuje ani náhrady priznané v prípadoch zásahov do osobnosti neoprávnenou kritikou, resp. usmrtením člena rodiny a ani neprevyšuje náhrady priznané obetiam trestných činov. K námietke žalovaného o tom, že výška nemajetkovej ujmy by nemala byť vyššia ako náhrady priznané obetiam trestných činov, odvolací súd osobitne uvádza, že v predmetnej veci nejde o nárok na náhradu nemajetkovej ujmy majúci svoj základ v zák. č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktorý v ustanovení § 17 explicitne reflektuje na potrebu rešpektovania výšky náhrad priznávaných obetiam trestných činov, a preto je aj v tomto smere odvolacia námietka žalovaného nedôvodná (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 273/2021). Odvolací súd považuje výšku nemajetkovej ujmy primeranú k závažnosti nezákonného zásahu, spočívajúc v obmedzení žalobcu slobodne nakladať s voľným časom a organizovať sociálny a rodinný život a rovnako považuje odvolací súd výšku nemajetkovej ujmy primeranú k okolnostiam za ktorých k zásahu došlo, spočívajúc v dlhodobom časovom horizonte, v rámci ktorého dochádzalo k porušovaniu práv žalobcu.

21. Preskúmaním veci odvolací súd zistil, že súd prvej inštancie správne posúdil aj vznesenú námietku premlčania. Odvolací súd poukazuje na podrobné odôvodnenie v tejto časti v bode 86. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, v ktorom odôvodnení sa súd prvej inštancie vysporiadal so všetkými námietkami, ktoré žalobca opakovane uviedol aj v podanom odvolaní. Odvolací súd s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 CSP v podrobnostiach odkazuje na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania práve na bod 86. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, s ktorým odôvodnením sa v plnom rozsahu odvolací súd aj stotožňuje. Odvolací súd dodáva, že v prípade nároku na náhradu nemajetkovej ujmy sa na premlčanie peňažnej satisfakcie, t. j. majetkového nároku ako formy odškodnenia za spôsobenú nemajetkovú ujmu aplikuje všeobecná premlčacia doba podľa § 101 Občianskeho zákonníka. V uvedenom smere je potrebné konštatovať, že v predmetnej veci, t. j. pri porušovaní, resp. prekračovaní maximálneho týždenného pracovného času je možné určiť presah maximálneho pracovného času vo vymedzenom (žalobcom označenom) období až po objektívnom ustálení odpracovaných hodín za dané obdobie (včítane pohotovostí) žalobcom. Preto pokiaľ bola žaloba v súdnej veci, keď bolo uplatňovaná náhrada za nemajetkovú ujmu vzniknutú za žalované obdobie od augusta 2020 do júna 2023, doručená súdu prvej inštancie dňa 04. 09. 2023, správne súd prvej inštancie konštatoval, že žalobou uplatnený nárok, majúci charakter práva majetkovej povahy premlčaný nie je. Z uvedeného dôvodu odvolací súd vyhodnotil odvoláciu námietku žalovaného o premlčaní žalobou uplatneného nároku za nedôvodnú.

22. S poukazom na uvedené dôvody odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho meritórnem výroku I. ako vecne správny.

23. Ako výrok závislý odvolací súd preskúmal i druhý výrok rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým súd žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 % v lehote troch dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd rozhodne o ich výške. Vzhľadom na skutočnosť, že predmetom žalobou uplatňovaného nároku bola nemajetková ujma žalobcom vyčíslená sumou 6 377, 72 Eur a žalobca bol v celom rozsahu úspešný, súd prvej inštancie rozhodol podľa správnych ustanovení CSP, a tieto aj správne aplikoval. Odvolací súd z dôvodu vecnej správnosti potvrdil i závislý výrok o náhrade trov prvoinštančného konania.

24. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 1 CSP, § 262 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní iniciovanom odvolaním žalovaného tento nebol úspešný ani sčasti, keď odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodu vecnej správnosti potvrdil. Celý procesný úspech v odvolacom konaní tak prináleží žalobcovi, ktorý sa k odvolaniu žalovaného i vyjadroval, a to prostredníctvom právneho zástupcu. V súvislosti s odvolacím konaním tak žalobcovi trovy preukázateľne vznikli. S poukazom na ustanovenie § 255 ods. 1 CSP odvolací súd uložil žalovanému, ako procesne neúspešnej strane sporu v odvolacom konaní, povinnosť nahradiť žalobcovi trovy vzniknuté v súvislosti s odvolacím konaním v rozsahu 100 % v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o výške trov.

25. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov členov senátu 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a/ až n/ CSP (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a/ napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b/ napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c/ je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a/ a b/.

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1 a 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a/ dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
b/ dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
c/ dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).